

Η σχολική εφημερίδα

Από το βιβλίο **ΜΝΗΜΟΝΙΟ ΘΕΣΜΙΚΗΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ** του René Laffite και της ομάδας «Προς μια Θεσμική παιδαγωγική».

μετάφραση: Χάρης Παπαδόπουλος

*

Η θέση της

Γενεσιουργός αιτία και ταυτόχρονα κατάληξη, είναι ένα προνομιακό στήριγμα έκφρασης και επικοινωνίας.

- Μέσα από κατακτημένες τεχνικές, τα κείμενα της τάξης αποκτούν αξία και προσδίδουν αξία: γίνονται γραπτά. Γράφουμε κάτι για να αναγνωστεί (από τους άλλους) και διαβάζουμε αυτό που έχει γραφεί (από εκείνους για μας).
- Είναι ένα αντικείμενο-διαμεσολαβητής που, όπως ο αλληλογράφος, αλλάζει τη δομή των σχέσεων: η συνάντηση γίνεται «με την ευκαιρία» της εφημερίδας, η σχέση είναι τριγωνική (βλ. σελ.////).

Είναι γεννήτρια «αληθινών» καταστάσεων, «αληθινής» εργασίας.

- Βάζει τα παιδιά απευθείας σε κατάσταση να διαβάσουν, να γράψουν και να λογαριάσουν.
- Επιβάλλει τη συνεργασία. Δεν μπορεί να υπάρξει δίχως μια αυθεντική ομαδική εργασία (ένα χρυσωρυχείο υπευθυνοτήτων προς ανάληψη, από τις απλές στις πιο συνθέτες): είναι μια αληθινή συλλογική και κοινωνική παραγωγή.

Περιεχόμενο μιας σχολικής εφημερίδας

Περιέχει αυτό που οι συγγραφείς-δημιουργοί της, με τη συμφωνία του υπεύθυνου διαχειριστή, αποφασίζουν να δημοσιεύσουν. Γενικά:

- Ελεύθερα κείμενα επιμελημένα
- Κείμενα για τη ζωή στην τάξη
- Απολογισμοί ερευνών (περιλήψεις άλμπουμ, βλ. σελ. ////)
- Ζωγραφιές, διάφορες διακοσμήσεις
- Γνώμες για τις εφημερίδες που μας έστειλαν
- Γράμματα αναγνωστών
- Παιχνίδια, συνταγές,...
- ...

Διαδικασία δημιουργίας

- Γραφή: μόνος ή μαζί με άλλους
 - Ανάγνωση: στους άλλους
 - Επιλογή: από κοινού
 - Επιμέλεια: με όλη την τάξη – μικροί και μεγάλοι
 - Εκτύπωση: από ομάδα
 - Εικονογράφηση: μόνος, κατόπιν με την ομάδα
 - Συναρμολόγηση, συρραφή: όλοι
- Η εφημερίδα γεννήθηκε.

Δίνοντας ζωή στην εφημερίδα

- Είναι ευανάγνωστη (φτιάχτηκε για να διαβαστεί) και καθαρή (προπαντός το εξώφυλλο: η εικόνα της τάξης)
- Δεν υπάρχει πραγματικά, μέσα στο κεφάλι των παιδιών, παρά αφού βγει το πρώτο φύλλο. Είναι καλύτερα να βγαίνει μια εφημερίδα 7-8 σελίδων κάθε τρίμηνο (τουλάχιστον) παρά μια χοντρή εφημερίδα στο τέλος της χρονιάς. Μια ορισμένη κανονικότητα στην κυκλοφορία απαιτεί προγραμματισμό και οργάνωση στο χρόνο.
- Διανέμεται:
 - ο πωλείται¹: έχει μια τιμή, που αναγράφεται στο εξώφυλλο. Η αξία της δεν είναι «τίποτα».
 - ο ανταλλάσσεται: έναντι άλλων εφημερίδων, μεταξύ των οποίων η εφημερίδα της άλλης τάξης με την οποία υπάρχει αλληλογραφία.
- Εντάσσεται στη σχολική μάθηση: ανάγνωση, γραφή, μέτρηση μέσα από και για την εφημερίδα (βλ. σελ. ///).
- Η βεβαιότητα ότι θα διαβαστεί: «δίνει ύπαρξη» στους αναγνώστες
 - ο Ένα ή δύο γράμματα, ακόμη και σύντομα, αρκούν (προπαντός αν μνημονεύουν τον τάδε ή τον δείνα συγγραφέα της εφημερίδας).
 - ο Ανάγνωση και στη συνέχεια κριτική τουλάχιστον μιας άλλης εφημερίδας που εστάλη στην τάξη: τα παιδιά θα φανταστούν ευκολότερα ότι το ίδιο γίνεται και με την δική τους εφημερίδα.
 - ο Μια εύκολη τεχνική: χρησιμοποιείτε τα κείμενα των εφημερίδων που σας εστάλησαν για τις «παρουσιάσεις ανάγνωσης» (βλ. JCCO, σελ.///)

Τεχνικά θέματα

Μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε όλα τα υπάρχοντα μέσα αναπαραγωγής (η επεξεργασία κειμένου και το φωτοτυπικό προσφέρονται για τα μεγάλα κείμενα των μεγάλων τάξεων). Εντούτοις, το τυπογραφείο Φρενέ (όπως και ο λιμογράφος) είναι ένα παιδαγωγικό εργαλείο ψυχολογικά και κοινωνικά ασύγκριτο - και κυρίως για τους μαθητές που μαθαίνουν να διαβάζουν².

- Η χειρωνακτική πλευρά επιτρέπει στον καθένα (προπάντων στους πιο μικρούς και τους πιο διαταραγμένους) να ακολουθήσουν τα στάδια της διαδρομής που πηγαίνει από τον εσωτερικό λόγο του υποκειμένου μέχρι την πλήρη κοινωνικοποίηση της σκέψης του. Να σημειωθεί ότι αυτή δεν πραγματοποιείται παρά με την εκμάθηση της ανάγνωσης και της γραφής που γίνονται αξεχώριστα. Αυτό επιτρέπει εξάλλου στην ομάδα να κατέχει πλήρως την παραγωγή της.
- Η σύνθεση, γράμμα το γράμμα, γραμμή προς γραμμή, επιτρέπει στα παιδιά να αναλύσουν στα συστατικά της και κατόπιν να ανασυνθέσουν χειροπιαστά μια σκέψη δίνοντάς της μορφή. Προσκρούουν σε κανόνες απaráκαμπτους για να δημιουργηθεί νόημα. Ο λόγος αποκτά σώμα. Το νόημα της γλωσσικής ανταλλαγής βιώνεται σωματικά χάρη στο σώμα του τυπογραφείου: τα παιδιά *χειρίζονται* τη γλώσσα. *Σήμερα τυπώνω εγώ!* Αυτή η φράση, που λέγεται συχνά, υπογραμμίζει τη

¹ Η εφημερίδα είναι μία από της πηγές «εισοδήματος» της τάξης και επιφέρει την κοινωνική της ύπαρξη. Για να είναι αδιαμφισβήτητη η νομιμότητά της είναι αναγκαίο να ενταχθεί η τάξη στον OCCE, πράγμα που επιτρέπει εξάλλου το άνοιγμα ενός τραπεζικού λογαριασμού στο όνομα του συνεταιρισμού (βλ. σελ. ///).

² Από τότε που ο συνεταιρισμός του κινήματος Φρενέ δεν παράγει πια τυπογραφεία, είναι πιο δύσκολο να προμηθευτεί κανείς τυπογραφικό υλικό.

Για εκείνους που δεν έχουν πρόσβαση σε άλλο τρόπο αναπαραγωγής, ο λιμογράφος (limographe), απλοποιημένο αντιγραφικό μελάνης, επιτρέπει την εκτύπωση πολλών αντιγράφων με κείμενα και ζωγραφιές χρησιμοποιώντας στένσιλ. Απλό εργαλείο και με χαμηλή τιμή. Περιέργως, στην εποχή της πληροφορικής, δεν μας γεννάει, παιδαγωγικά, την αίσθηση του αναχρονιστικού.

σύνθετη ψυχολογική σχέση που εγκαθίσταται μεταξύ του συγγραφέα, του σώματός του και της δομημένης και τυπωμένης εικόνας του κειμένου του (θα έπρεπε να μιλήσουμε, ακριβέστερα, για την *ασυνείδητη εικόνα του σώματος*)³.

- Η χρήση των μελανιών επιτρέπει μια δουλειά γύρω από το λέρωμα, την καθαριότητα και το ίχνος. Χάρη στη συνεργασία με τον άλλο, επειδή έχουμε σεβαστεί ορισμένους κανόνες, από το «λερό» γεννιέται κάτι «καθαρό» και μια σκέψη εκτυπώνεται για να αφήσει το ίχνος της.
- Αυτά τα εργαλεία επιβάλλουν μια συνεχή συν-εργασία. Απαιτούν και αποκαλύπτουν συγκεκριμένες ικανότητες, σύνθετες και ποικίλες: κοινωνικότητα, δεξιότητα στα χέρια, πρωτοβουλίες, οργάνωση... που, ανεξάρτητα από τα σχολικά επίπεδα, ξαναδίνουν αξία στους «χειρώνακτες».

Νομιμότητα

Η σχολική εφημερίδα υπόκειται ευτυχώς στον γενικό νόμο για τον έντυπο τύπο και επομένως προστατεύεται απ' αυτόν.

- Εκδίδεται υπό την ευθύνη του δασκάλου, που διαθέτει επομένως δικαίωμα βέτο αναγνωρισμένο από τους μαθητές. Δεν τυπώνουμε οτιδήποτε, δίχως να λαμβάνουμε υπόψη μας τη δεοντολογία του γραπτού τύπου:
 - Αυτό που εμπλέκει πρόσωπα (δυσφήμιση) ή ταμπού (χρήμα, σεξ, θάνατος).
 - Αυτό που είναι απαγορευμένο.

Ας θυμηθούμε ότι ο «πυροκροτητής» της υπόθεσης Φρενέ, το 1933, υπήρξε η δημοσίευση στη σχολική εφημερίδα του ονείρου ενός παιδιού που ενέπλεκε ευθέως τον δήμαρχο του Σεν-Πολ-ντε-Βανς.

- Η εφημερίδα θα πρέπει να έχει δηλωθεί στον Εισαγγελέα, και ενδεχομένως να έχει έναν αριθμό της μικτής Επιτροπής εντύπων και πρακτορείων τύπου, για να απολαμβάνει μειωμένη τιμή στα ταχυδρομικά τέλη. Αυτές οι επίσημες διευθετήσεις δεν χρειάζεται να γίνουν απ' την αρχή, μπορεί να γίνουν και αργότερα μετά από μια αρχική περίοδο «στρωσίματος».
- Το πρωτοσέλιδο πρέπει να φέρει τις νόμιμες αναφορές:
 - Τον τίτλο (όχι ό,τι να 'ναι: είναι το σύμβολο της τάξης)
 - Την διεύθυνση του τυπογράφου («Ειδικό Τυπογραφείο του σχολείου...»)
 - Τον διαχειριστή (ο δάσκαλος)
 - Την τιμή
 - Την περιοδικότητα (δίμηνη, τρίμηνη)
 - Το νούμερο και τον μήνα κυκλοφορίας

Η σχολική εφημερίδα είναι ένα εργαλείο, όχι ένα γκάτζετ της μόδας. Δεν πρόκειται εδώ να παίξουμε τους δημοσιογράφους αλλά να μάθουμε στα παιδιά να διαβάζουν, να γράφουν: είναι εργαλεία στην υπηρεσία του λόγου των παιδιών, για να τον κάνουμε να ακουστεί.

³ Βλ. Dolto F., *L'Image inconsciente du corps (Η ασυνείδητη εικόνα του σώματος)*, Paris, Points Seuil, 1984.